

מסורת הש"ס

המביא גם פרק שני גיטין

יט.

עין משפט
נר מצוה

ל א מ"י פ"ד מהל'
גירוסין הלכה א סמג
עש"נ טו"ש"ע א"ש סימן
קכ"ט סוף פ':
לא ב מ"י שם הלכה ג
סמג שם טו"ש"ע
א"ש"ע סימן קכ"ט סוף פ'
ג [מ"י פ"א מהל' גירוסין
הלכה ו:]
לב ד מ"י וסמג שם
טו"ש"ע א"ש"ע סימן
קכ"ט סוף פ':
לז ה מ"י שם הלכה א
טו"ש"ע שם סוף פ':
ז ו ז מ"י פ"א
מהלכות שם הלכ'
טו סמג לאין סה:
לח ט מ"י פ"ד מהל'
גירוסין הלכה א סמג
עש"נ טו"ש"ע א"ש"ע סימן
קכ"ט סוף פ' בהגה"ה:
לז י מ"י שם הלכה ב
טו"ש"ע שם סוף פ':
לז ב מ"י פ"א מהל'
גירוסין הלכה כג
סמג שם טו"ש"ע א"ש"ע
סימן קל סוף פ':
לח ל מ מ"י שם ופכ"ד
מהל' מלוה וזה
הלכה ו סמג שם ופ"ז
טו"ש"ע ח"מ פ"ה סוף
ד:

לעני רש"י

אורפמיני"ט. צבע צהוב.
מביא"ו [מביא"ר]. צבע
אדום (עשוי מחתומות
העברה).
אורפמיני"ט. צבע שחור.
גלי"ש. עפצים בלוטים.
רשפמיני"ט [רשפמיני"ט].
לחשור.

מוסף רש"י

כדיא הוא ר"ש לסמוך
עליו בשעת הדחק. אכל
שלא בשעת הדחק לא
היה. (סמג טו). סקרא. אכל
אדום שזנעין בו מריסין
(שבת קד: מנייה יח).
קומא. גומא. שרף אלן
(שבת קד:). חרתא
דאושכפי. סס שזנעין
מניעלם שחור (מנייה
יח). במי טריא. יח
אורפמיני"ט פ"ד וס' אורפמיני
מי גשמים. (שבת קד:).
אפצא. מי אפצים גלי"ש.
(סמג טו). באבר. צנפסות,
ומשמיר כהוא משפס
עופת על הקלף (שבת
קד:). בשחור. פיסס
(סמג טו). ובשחור.
אורפמיני"ט. (סמג טו). וכי
מפני שאנו מדמיין.
נראה צנעין ומדומין אלו
ק ואל שמענו מדמיות
(קד: טו). מקריעין להם
נייר חלק. מקריעין
ויושעין פסגין על נייר חל
שמות העדים ואלו העדים
וממלאין את הקריעין דיו.
(קד: טו). דרב מנגיד.
מכת מרדות. (יבמות נב).

פסקי ר"ד (המשך)

באבר באבר ס"ד והתני ר'
חייא כתבו באבר בשחור
ובשחור כשר לך. הא
באברא הא במיא דאברא.
פי' המורה מקריעין להן
נייר חלק ומשחירי ואינו
נ"ל שהיו שריטת הסכין
בדבר המתקיים הוא וליקמן
דבר למימר שם חק על
גבי טבלא (סקרא) כתב הוא ומה לי חקיקה מה לי שריטה גם לשרט ולחרוק מלמטה שיראה בולט מלמעלה אמרין לקמן
דהיא כתיבה ויחייב מכשרין בגט בענין זה ודברי שמואל שאמר באבר פי' לשפשף בחתיכה של אבר על הקלף ומשחיר
ואינו כתב ואינו נ"ל דכיון דהוא דבר המתקיים למה אינו כתב וכל סכרת המורה (הלכה) [בכאן משמע] שלא יקרא כתב
כ"ל הוא כענין דיו שבפסד האותיות על הקלף אבל שריטת הסכין ורושם האבר לא יקרא כתב ולא הוא משום דק' חקיקת
הטבלא ורושם הציץ ובעי לקמן למימר דהוי כתב וי"ל לפשר מקריעין להן נייר חלק לא שיהיו נוגעין בנייר שהגט כתוב
בו אלא נייר אחד חלק שאין בו כלום מקריעין שם שסכין שמתה העדים שנמצא הנייר שלם ושריות העדים הוא החלל
ואח"כ משכיבים אותו הנייר על הנייר שהגט כתוב בו ואומרים להדיעות מלאו אלה הקריעין דיו וישארו האותיות של
דיו על נייר הגט ובכך האי גזנות שרש נגשו אנתנו במקום החתומות העדים כלל והכי נמי מתבאר מדקאמר נייר
חלק ושמואל נמי לא הכשיר אלא במיא דאברא מפני שאינו דבר המתקיים והרי הוא כדיו בעלמא אבל באבר עצמו
לא שרבו המתקיים הוא ודבריו מצאנו שפי' בשניהם גם ר"ח וי"ל: ר' אבהו אומר במי מילין. פי' במימם ששריה בהן
עפצים כותשים והתני ר' חייא כתבו במי טריא ועפצא כשר לא ק' את דרפמיני' הא רלא עפצין שאין מי מילין על גבי
מילין רב פפא אמר ברוק. והני מילי בניטין אבל בשאר שטרות לא ההוא דעבדי עובדא בשאר שטרות נגדיה רב פפא

כדיא הוא רבי שמעון. דמתינתין לאמר נכתב ציוס ונחתם צלילה
כשר: לסמוך עליו בשעת הדחק. שהלך זה לדרכו או ניסת ככר
בגט זה: סקרא ליה. רבני יהושע בן לוי: וכוון משום פנאי. ואין
כאן הקדמה דתנאי ניניהו ואפילו לרבנן כשר: ברתני' על העלם
של ויס. תלושה: וכוון לה אם הפרה.
בגמרא (ט) מפרש טעמא: גמ' סמא.
אורפמיני"ט: סקרא. אכל אדום
סקורין מניא"ו: קומא. שרף האלן:
חרתא דאושכפי. אורפמיני"ט: במי
טריא. מי גשמים לשון מורי. מי טריא
מיס ששורים בו פרי שהוא כעין
עפצים גלי"ש זע"ז: צנצר. שער
העופרת בזנים ומשחיר: צנחור.
פחמין: ובשחור. חרתא דאושכפי:
על גבי סקרא. שמי אומיות של
סקרא והעביר עליהם דיו בשעת:
מוחק. ע"מ לכתוב שמי אומיות
בשעת חייב וזה מוחק התחתונות
סקרא וכתב העליונות דיו: פטור.
שהיה הוא (ט) שמתילה לא כתב
ולא מחק: מוחק הוא. ולא כתב
שמתילה היה כתוב הגון מעמה:
מקלקל הוא. והוא ליה כמחוק ע"מ
שלא לכתוב. ולמאן דמחייב לא היה
מקלקל כל כך שהרי כתבו ניכר:
כחכ עליון כחכ לענין שנת. דהא
אמרנו עליון חייב שנים: וכי מפני
שאלו מדמין. שאלו אומדים וסבירים
ואומדין מאומד לצנו להחמיר:
נעשה מעשה. להקל אפי' לענין
שנת אס כה מעשה לדינו בזמן בית
המקדש לא הייתי סומך על דברי
להביא חולין לעזרה: מדמין. שושפמיני"ט
כמו מדמיות: מקריעין. מסרטיין:
והתני רבי חייא כחכ צנצר כשר.
וכיון דכתב גמור הוא היה ליה כדיו
על גבי סקרא דקאסריין לעיל:
צנצר. לשפסך צנחמיה של אבר על
הקלף ומשחירו אינו: כתב: צנצר
דאנצל. מיס ששרה צנן שחיקת
אבר: במי מילין. מיס ששרה צנן
עפצים שחוקים: הא דלפילא. הקלפס
מעוצדים צעפצים רשמיין עליהן
את העדים במי מילין דלא הוי
כתב שהרי מראה הקלפס כמראה
הכתב ואינו ניכר הלכך אין מי מילין
על גבי (ט) מילין ומתנית' דלא אפינן:
צרוק. רשמיין להס צרוק: (ט) פוראח.
י' פססר ש' לא שורייין. צנצין.
משום עיגונא דלוקמן דלא
משכחין: סהדי צקאי וצמוך ק'
יפרש זה לים או ימות ומחזק
ליכס: אכל צנצר שטרות.
יחזר אחר העדים צקאים לחתום:

כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק
והאמר ריש לקיש לא הכשיר ר"ש אלא
לאחר אבל מכאן ועד עשרה ימים לא
בהדיא כרבי יוחנן סבירא ליה והאמר ר'
יוחנן שנים משום עדים וכולן משום תנאי
בהדיא כריש לקיש סבירא ליה: ברתני' אכל
כותבים בדיו * בסם בסיקרא ובקומום
ובקנקנותם ובכל דבר שהוא של * קיימא אין
כותבין לא במשקין ולא במי פירות ולא
בכל דבר שאינו מתקיים * על הכל כותבין
* על העלה של זית ועל הקרן * של פרה
ונותן לה את הפרה על יד של עבד ונותן
לה את העבד רבי יוסי הגלילי אומר אין
כותבין לא על דבר שיש בו רוח חיים
ולא על האוכלים: גמ' * דיו דיותא סם
סמא סקרא אמר רבה בר בר חנה סקרא
שמה קומום קומא קנקנותם אמר רבה בר
[בר חנה אמר] שמואל חרתא דאושכפי:
ובכל דבר שהוא מתקיים וכו': לאתויי מאי
לאתויי הא דתני ר' חנינא יכתבו במי טריא
ואפצא כשר * תני ר' חייא יכתבו באבר
בשחור ובשחור כשר איתמר המעביר דיו
על גבי סקרא בשבת רבי יוחנן וריש
לקיש דאמרי תרווייהו יחייב שנים אחת
משום כותב ואחת משום מוחק דיו ע"ג דיו
סקרא על גבי סקרא * פטור סקרא ע"ג
דיו אמרי לה חייב ואמרי לה * פטור אמרי לה
חייב מוחק הוא אמרי לה פטור מקלקל
הוא בעא מיניה * ריש לקיש מר' יוחנן עדים
שאין יודעים לחתום מהו שיכתבו להם
בסיקרא ויחתמו כתב עליון כתב או אינו כתב
כתב עליון כתב לענין שבת א"ל * וכי
מפני שאנו מדמין נעשה מעשה איתמר
עדים שאין יודעים לחתום רב אמר מקריעין
להם נייר חלק * וממלאים את הקריעין דיו
ושמואל אמר באבר באבר סלקא דעתך
והתני רבי חייא כתבו באבר בשחור
ובשחור כשר לא קשיא * הא באברא הא
במיא דאברא רבי אבהו אמר במי מילין
והתני רבי חנינא כתבו במי טריא ואפצא
כשר ל"ק הא דאפינן הא * דלא אפינן שאין
מי מילין ע"ג מי מילין רב פפא אמר * ברוק וכן
אורי ליה רב פפא לפפא תוראה ברוק וה"מ
תניא

בגיטין * אבל בשטרות לא דההוא דעבד עובדא בשאר שטרות * יונגדיה רב כהנא
תניא

למחלוקת רבי יהודה ורבנן דלר' יהודה הוי כתב ועוד * דרב אחא מסיק לקמן דאפילו רבנן מודו גבי גט דהוי כשר ואומר רבנין יחזק דלקמן ודאי
שכתב הראשון היה שלא לשמה וכתב השני עושהו לשמה חשיב כתב לרבי יהודה ולרבי אחא אפילו לרבנן חשיב כתב גבי גט אכל הכה שכתב
שני אינו מתקן כלום אפילו רבי יהודה מודה דלא חשיב כתב * וזפרק הצונה (שם דף קד:): דתנן כתב על גבי כתב פטור ואמר
רב חסדא מתניתין דלא כר' יהודה לא צעי לאוקמי כתב השני מתקן כלום דאפילו רבי יהודה מודה דאינו כתב משום
דמתינתין * משמע ליה דככל ענין פטור אפי' כתב גט או ספר מורה שלא לשמה והעביר עליו בשבת קולומס לשמה להכי מוקין
כרבנן אכל לרב אחא רבי עקב ע"כ לא מיתקיים מתני' ככל ענין דהא צנצר אפילו רבנן מודו דהוי כתב ולדידיה אמילא מתניתין
נמי כר' יהודה וכגון שאינו מתקן ככתב השני כלום: ברוחק הוא. וחשיב ליה מוחק על מנת לכתוב דמסתמא עומד לחזור
ולכתוב עליו דדיו ומקלקל לא הוי דעל הכתיבה זאת תהא כתיבה העליונה רישומה ניכר טפי משאם היטה תחתונה לצדה:

טעמא
גבי טבלא (סקרא) כתב הוא ומה לי חקיקה מה לי שריטה גם לשרט ולחרוק מלמטה שיראה בולט מלמעלה אמרין לקמן
דהיא כתיבה ויחייב מכשרין בגט בענין זה ודברי שמואל שאמר באבר פי' לשפשף בחתיכה של אבר על הקלף ומשחיר
ואינו כתב ואינו נ"ל דכיון דהוא דבר המתקיים למה אינו כתב וכל סכרת המורה (הלכה) [בכאן משמע] שלא יקרא כתב
כ"ל הוא כענין דיו שבפסד האותיות על הקלף אבל שריטת הסכין ורושם האבר לא יקרא כתב ולא הוא משום דק' חקיקת
הטבלא ורושם הציץ ובעי לקמן למימר דהוי כתב וי"ל לפשר מקריעין להן נייר חלק לא שיהיו נוגעין בנייר שהגט כתוב
בו אלא נייר אחד חלק שאין בו כלום מקריעין שם שסכין שמתה העדים שנמצא הנייר שלם ושריות העדים הוא החלל
ואח"כ משכיבים אותו הנייר על הנייר שהגט כתוב בו ואומרים להדיעות מלאו אלה הקריעין דיו וישארו האותיות של
דיו על נייר הגט ובכך האי גזנות שרש נגשו אנתנו במקום החתומות העדים כלל והכי נמי מתבאר מדקאמר נייר
חלק ושמואל נמי לא הכשיר אלא במיא דאברא מפני שאינו דבר המתקיים והרי הוא כדיו בעלמא אבל באבר עצמו
לא שרבו המתקיים הוא ודבריו מצאנו שפי' בשניהם גם ר"ח וי"ל: ר' אבהו אומר במי מילין. פי' במימם ששריה בהן
עפצים כותשים והתני ר' חייא כתבו במי טריא ועפצא כשר לא ק' את דרפמיני' הא רלא עפצין שאין מי מילין על גבי
מילין רב פפא אמר ברוק. והני מילי בניטין אבל בשאר שטרות לא ההוא דעבדי עובדא בשאר שטרות נגדיה רב פפא

יוחנן דקרייל בכל דוכתא וכו דבעיא לעיל אתאי כר' יוחנן: ברתני' בכל כותבים בדיו בסם בסיקרא בקומום בקנקנותם
ובכל דבר שהוא רשום ומתקיים אין כותבים לא במשקים ולא במי פירות ולא בכל דבר שאינו של קיימא. פי' המורה
ואפילו על איסור הנאה ועל הכל כותבין על העלה של זית ועל הקרן של פרה ונותן לה את הפרה על יד של
עבד ונותן לה העבד ר' יוסי הגלילי אומר אין כותבים לא על דבר שיש בו רוח חיים ואף לא על האוכלין:
ובכל דבר שהוא מתקיים לאתויי מאי לאתויי הא דא"ר חנינא כתבו במי טריא ואפצא כשר. פי' מין פרי הוא ששמו
טריא ממני העפצים: תני ר' חייא כתבו באבר בשחור ובשחור כשר. פי' שפסח האבר על הנייר (ל' והשחור והשחור
הוא הפסח כדחתן בג' פ' דפרה (משנה יא) שחור שיש בו אפר כותשים אותו ושיחור הוא מין צבע שחור: איתמר
המעביר דיו על גבי סקרא בשבת ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו חייב שנים א' משום כותב וא' משום מוחק. דיו
על גבי דיו וסקרא על גבי סקרא פטור בעא מיניה ר"ל מר' יוחנן עדים שאין יודעין לחתום מהו שיכתבו להם
בסיקרא ויחתמו כתב עליון כתב או אינו כתב א"ל אינו כתב והלא למדתנו רבנין כתב עליון כתב הוא לענין שבת
א"ל יכני כפני מדמין מעשה פי' אם אנו מדמין סבירא להחמיר לענין שבת נסמך עליה להקל ולהכשיר
החתומה: איתמר עדים שאין יודעין לחתום רב אמר מקריעין להן נייר חלק וממלאין את הקריעין דיו ושמואל אמר

(א) ע"י א"ש"ע ר"ח סימן קסה וכו' ע"פ ג.